

خاطرات امیر سرتیپ
سید ابراهیم حجازی

www.ketab.ir

- سرشناسه: واعظ، بتول،
عنوان و نام پدیدآور: خاطرات امیرسرتاپ سیدابراهیم حجازی / تدوین بتول واعظ؛
مصحح‌گران: مرتضی میردار، حسین کاوشی،
مشخصات نشر: تهران: مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری: ۴۲۰ ص:
فروست: مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی؛ ۹۹۶.
شابک: خاطرات؛ ۱۳۷.
وضعیت فهرست نویسی: ۳-۷۹۶-۴۱۹-۹۶۴-۹۷۸: ۱۶۰۰۰۰ ریال
موضوع: فیا
موضوع: حجازی، سیدابراهیم، ۱۳۲۰ - -- خاطرات
موضوع: ایران-- تاریخ -- انقلاب اسلامی، ۱۳۵۷-- خرمشهر
موضوع: Iran-- History-- Islamic Revolution, 1979-- Khorramshahr
شناسه افزوده: میردار، مرتضی، ۱۳۴۹-، مصاحبه‌گر
شناسه افزوده: کاوشی، حسین ۱۳۵۸-، مصاحبه‌گر
شناسه افزوده: مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی
رده‌بندی کنگره: DSR ۱۵۶۸/ح ۳ و ۲ ۱۳۹۵
رده‌بندی دیوبنی: ۹۵۵/۰۸۳۰۹۲
شماره کتابشناسی ملی: ۴۲۴۷۴۴

مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات

عنوان: **انصافات میر سیدایم سیدابراهیم حجازی**

تدوین: **دکتر بتول واعظ**

مصاحبه گران: **مجتبی بردار، حسین کاوشی**

نوبت چاپ: **اول تابستان ۱۳۹۵**

شمارگان: **۱۰۰۰ قیمت: ۱۰۰۰ تومان**

طراحی جلد: **صفا تهرانی**

حروف چینی و لیتوگرافی: **مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی**

چاپ و صحافی: **چاپخانه مرکز اسناد انقلاب اسلامی**

شابک: **۹۷۸-۹۶۴-۴۱۹-۷۹۶-۳**

ISBN: 978-964-419-796-3

کلیه حقوق این اثر برای ناشر محفوظ است.

نشانی: **تهران، خیابان شریعتی، نرسیده به میدان قدس، روبه روی پمپ بنزین اسدی، پلاک ۱۹۵۴،**

مرکز اسناد انقلاب اسلامی. صندوق پستی ۱۹۳۹۵/۳۸۹۶ تلفن: ۲۲۲۱۱۱۹۴ تلفکس: ۲۲۲۱۱۱۷۴

www.irdc.ir

فهرست مطالب

۱۳	 مقدمه
۱۹	 پیشگفتار
فصل اول:	
۲۳	 تولد و تحصیلات و خانواده
۲۵	 تولد
۲۸	 اعضای خانواده
۲۹	 تحصیلات
۳۲	 ازدواج
فصل دوم:	
۳۳	 ایران در مسیر نهضت اسلامی
۳۵	 وضعیت نیروهای مسلح در آستانه‌ی نهضت سال ۱۳۴۲
۳۶	 درخواست عدم اشتغال در دستگاه اطلاعاتی
۳۷	 اشتغال در پلیس راهنمایی و رانندگی
۳۸	 انتقال به خوزستان

- ریاست راهنمایی و رانندگی در دزفول و خرمشهر..... ۴۱
- اقدامات فرهنگی و محدودیت‌های رژیم روی نیروهای مسلح.... ۴۴
- بازتاب حوادث سال ۵۶ و ۵۷ در خوزستان..... ۴۷
- ریاست شهربانی خرمشهر..... ۵۰
- مراحل سقوط رژیم..... ۵۲
- انتقال به اهواز..... ۵۷
- روند شکل‌گیری نهضت در خرمشهر..... ۵۸
- برخورد نیروهای مسلح مذهبی با حکومت نظامی..... ۶۱
- رضاء خرمشهر پس از سقوط رژیم..... ۶۲
- آراده بدر خرمشهر توسط انقلابیون..... ۶۵

فصل سوم:

- جریان‌های تجزیه‌طلبی - جنوب کشور..... ۶۹
- زمینه‌های پیدایش جریان خلق عرب..... ۷۱
- شیخ محمد طاهر آل شبیر؛ مدعو: راینات سیاسی..... ۷۳
- جبهه‌التحریر؛ تبانی با صدام..... ۷۵
- نحوه‌ی ارتباط با شیخ شبیر..... ۷۷
- ۲۳ اردیبهشت ۱۳۵۸؛ ورود به فاز خشونت..... ۸۱
- ختم غائله جبهه‌ی خلق عرب..... ۸۷
- انفجار لوله‌های گاز و نفت..... ۹۰
- انتقال شیخ شبیر به قم..... ۹۱
- خواست سازمان سیاسی خلق عرب از انقلاب..... ۹۳
- اعراب خوزستان و دیدگاه آنان نسبت به انقلاب و حضرت امام... ۹۵

فصل چهارم:

- انتقال به پایتخت ۹۷
- فرمانده پلیس تهران ۹۹
- مسئول پلیس هوایی کشور ۱۰۳
- خروج دسته جمعی عده‌ای از یهودیان از کشور ۱۰۵
- آغاز جنگ و حمله‌ی عراق به فرودگاه مهرآباد ۱۰۷
- آزادسازی گروگان‌های آمریکایی ۱۰۸
- راه‌اندازی فرودگاه آبادان ۱۰۹
- محوط خرمشهر ۱۰۹
- حمله‌ی گروانبری عراق به خرمشهر و آبادان ۱۱۶
- انتصاب ریاست پلیس تهران ۱۱۶
- غانله‌ی ۱۴ اسفند؛ آغازی بر یک پایان ۱۲۱
- استعفا از ریاست پلیس تهران و آبروی سکه ۱۲۸
- موضع‌گیری مهندس بازرگان در جریان ۱۴ غانله‌ی اسفند ۱۳۱
- تلاش امام برای هدایت بنی صدر ۱۳۵
- ۳۰ خرداد؛ ورود به فاز شورش ۱۳۶

فصل پنجم:

- ریاست اداره‌ی اطلاعات شهربانی ۱۳۹
- انفجار دفتر نخست‌وزیری ۱۴۲
- عضویت در تیم کارشناس انفجار نخست‌وزیری ۱۴۳
- ریاست شهربانی کل کشور ۱۴۷
- مخالفت شهید آیت با بنی صدر ۱۴۸

- چالش‌های پیش روی شهربانی در اوایل انقلاب..... ۱۴۹
- آغاز خط نفوذ منافقین در نظام..... ۱۵۲
- فرار بنی صدر؛ سرآغاز ترور سران نظام..... ۱۵۳
- طرح ترور من توسط منافقین..... ۱۵۵
- تغییر ساختاری در شهربانی کل کشور..... ۱۵۷
- راه‌اندازی شهربانی‌های کشور..... ۱۵۸
- کشف اموال مسروقه‌ی موزه‌ی رضا عباسی و تقدیر حضرت امام..... ۱۶۰
- ستگیری دختری یکی از شیوخ امارات..... ۱۶۴
- التماس شهربانی مناطق آزادشده در جنگ تحمیلی..... ۱۶۵
- گسرسر رنج تهران در کشور..... ۱۶۸
- طرح ترور بافرجه‌ها توسط مهران اصدقی..... ۱۷۰
- تأسیس جهاد خرم‌کوب در قیام‌دشت کرج و ورامین..... ۱۷۴
- برخوردهای نامناسب وزارت کشور با شهربانی..... ۱۷۸
- فعالیت‌های فرهنگی در شهرهای..... ۱۸۱
- تأسیس صندوق قرض‌الحسنه‌ی شهربانی..... ۱۸۳
- انفجار در میدان امام خمینی..... ۱۸۵
- استعفا از ریاست شهربانی..... ۱۸۶
- فعالیت در دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست‌وزیری..... ۱۸۹
- ریاست حراست کل کشور..... ۱۹۱
- تشکیل دفتر گزینش حراست کل..... ۲۰۱
- تأسیس وزارت اطلاعات..... ۲۰۳
- فعالیت در وزارت نیرو..... ۲۰۸

فصل ششم:

دانشگاه آزاد اسلامی	۲۱۳
اهداف تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی	۲۱۵
خدمات و مسئولیت‌ها در دانشگاه آزاد اسلامی	۲۲۱
هیئت‌گزینش دانشجو	۲۲۲
چالش‌های دانشگاه آزاد اسلامی	۲۲۲
عملکرد دانشگاه آزاد اسلامی در دهه‌ی اول	۲۲۴
مشکلات ازدواج‌های دانشجویی	۲۳۶
مسئول نهاد رهبری	۲۴۵
استعفای دانشگاه آزاد اسلامی	۲۵۳

فصل هفتم:

فعالیت در عرصه‌های دیگر	۲۵۹
دیدار با رهبر معظم انقلاب - سال ۷۹	۲۶۱
امور فرهنگی منطقه شش	۲۶۲
تشکیل ستاد جنگ در دانشگاه آزاد اسلامی	۲۶۳
بازرس ویژه دیوان محاسبات کشور	۲۶۶
نحوه‌ی انتصاب رئیس دیوان محاسبات کل کشور	۲۷۰
شیوه‌ی کار دیوان محاسبات کل کشور	۲۷۳
فعالیت در بنیاد مستضعفان	۲۷۶
اسناد و تصاویر	۲۷۷
نمایه	۳۹۱

مقدمه

یکی از منابع و مآخذ مورد استفاده در تدوین تاریخ، خاطره‌های اشخاص است. هر شخص دارای تجربه‌ی فردی است که می‌تواند آن را در قالب خاطره روایت کند و به نوبه‌ی خود درآورد. خاطره، وقایع گذشته است که شخص آن را دیده یا شنیده و چیزی را محفوظات ذهن است که چون از برجستگی و ویژگی خاصی برخوردار بوده، شایستگی ثبت و ماندگاری در ذهن را یافته است. خاطره حوادث، رویدادها و حتی سبک عادی زندگی روزمره است که با گذشت زمان، در قسمتی از ذهن - بی‌گرفته و ماندگار شده است و بنا به نیاز شخص قابل یادآوری است. با وجود گذشت زمان طولانی از تاریخ وقایع، بخشی از وقایع که نقش مهمی در زندگی افراد داشته‌اند همواره در ذهن زنده‌اند، گرچه شرح دقیق و کامل آن و میزان یادآوری و ذکر جزئیات در افراد مختلف متفاوت است. برخی خاطره‌نویسی را در معنای عام آن، نه تنها یادآوری و نگارش دیده‌ها، بلکه شنیده‌ها هم دانسته‌اند که در آن علاوه بر زمان و مکان وقوع خاطره، به ارزیابی چگونگی وقوع آن نیز می‌پردازد. باید توجه داشت که به خاطرات باید با دیده احتیاط نگاه کرد و اصول و معیارهای نقد تاریخی را به دقت در استفاده از آنها به کار بست و از قابل اعتماد بودن آنها مطمئن شد.

از پایان قرن هفدهم میلادی، استفاده از خاطرات شخصی گروه‌های متعدد اجتماعی به عنوان نمونه داده‌های تاریخی مورد توجه محققان قرار گرفت. در فرهنگ ایرانی - اسلامی، از قرون میانه، سفرنامه‌نویسی به عنوان شکلی از خاطره‌نگاری مرسوم بوده و نمونه‌های بارزی از آن را در ادوار گوناگون تاریخی می‌توان برشمرد. در تاریخ معاصر ایران، با توجه به تحولات مهم، نهضت‌ها و قیام‌های مردمی علیه استبداد داخلی و استعمار خارجی به خصوص انقلاب اسلامی که این تلاش‌ها را به ثمر رساند، ثبت وقایع از زبان شاهدان عینی رویدادها حائز اهمیت می‌باشد.

مرکز اسناد انقلاب اسلامی با توجه به این ضرورت بخشی از فعالیت‌های خود را به سید، نویسندگان و انتشار خاطرات شخصیت‌های دخیل در وقایع انقلاب اسلامی اختصاص داده است تا منابع دست اول در اختیار پژوهشگران تاریخ معاصر ایران و تاریخ انقلاب اسلامی قرار گیرد.

انقلاب اسلامی همان‌گونه که حصول فعالیت‌های گسترده‌ی گروه‌ها و اقشار مختلف جامعه بوده است، باید از زبان افرادی متفاوت و متعدد نیز بازگو شود تا علاوه بر دسترسی جامع‌تری به حقیقت وقایع، چگونگی و زوایای گوناگون وقایع نیز پدیدار شوند.

خاطرات تیمسار سید ابراهیم حجازی که در این راستا منتشر می‌شود، اطلاعات سودمندی از اوضاع خرمشهر در سال‌های نزدیک انقلاب، جریان‌های تجزیه‌طلبی جنوب کشور، جریان خلق عرب و همچنین ارتباط فعالیت‌های شهربانی در سال‌های پرتلاش و پرحادثه‌ی نخستین سال‌های پس از پیروزی انقلاب اسلامی و سال‌ها فعالیت در دانشگاه آزاد اسلامی، دیوان محاسبات کشور و... در اختیار ما قرار می‌دهد.

مرکز اسناد انقلاب اسلامی ضمن تشکر از جناب آقای تیمسار سید

ابراهیم حجازی راوی محترم خاطرات، از سرکار خانم دکتر بتول واعظ محقق گرامی و تدوینگر خاطرات، جناب آقای دکتر مرتضی میردار معاون محترم تاریخ شفاهی، جناب آقای حسین کاوشی مدیر محترم گروه خاطرات و کلیه همکاران مؤسسه‌ی فرهنگی هنری و انتشارات که در آماده‌سازی و انتشار این اثر نقش داشته‌اند، تشکر و قدردانی می‌نماید.

مرکز اسناد انقلاب اسلامی

www.ketab.ir